Eduskunnan sivistys- ja tiedejaosto
00102 Eduskunta

Asia: HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020

Viite: Sivistys- ja tiedejaosto keskiviikko 23.10.2019 klo 09:30 / HE 29/2019 vp / Asiantuntijapyyntö

Lausunnon yhteenveto

- OKM esittää yliopistojen tutkintokoulutustehtävään laajennusta asteittain niin, että tutkintomäärä nousee 40% nykyisestä vuoteen 2030 mennessä. Samalla varaudutaan laajamittaisen jatkuvan oppimisen tuomiseen osaksi yliopistojen ydintehtäviä. Nämä kaksi yliopistokoulutuksen laajennusta eivät saa vaarantaa koulutuksen ja tutkimuksen laatua, vaan edellyttävät merkittäviä lisäresursseja.
- OKM:n Visio 2030:n ja hallitusohjelman tavoite Suomen T&K-menojen kasvattamisesta 4 prosenttiin BKT:stä asteittain vuoteen 2030 mennessä on erittäin tärkeä mutta sen saavuttaminen edellyttää, että yksityiset investoinnit T&K-menoihin kasvavat merkittävästi nykyisestä. Tästä syystä julkista rahoitusta on suunnattava kehittämään kilpailukykyisiä osaamiskeskittymiä, jotka kykenevät houkuttelemaan myös yksityisiä T&K-investointeja Suomeen.
- Pääomittaminen luo yliopistoille joustavuutta ja kykyä rakentaa vahvuuksistaan kansainvälisesti houkuttelevaa profiilia.
- Tutkimuksen laadun ja vaikuttavuuden kehittämiseksi yliopistojen perusrahoitus ja Suomen Akatemian tutkijalähtöinen sitomaton tutkimusrahoitus on pidettävä mahdollisimman pitkäjänteisenä ja riittävällä tasolla.

Vuoden 2020 talousarvioesitys

Suomen tuleva menestys riippuu siitä, saadaanko työmarkkinoille riittävästi korkean tason osaajia. On arvioitu, että 60-75 prosenttia työmarkkinoiden tulevasta rekrytointitarpeesta kohdistuu korkeakoulukoulututkinnon suorittaneisiin asiantuntijoihin. Työn nopea murros ja teknologinen kehitys johtavat siihen, että osaajapula muodostuu koko maata koettelevaksi ongelmaksi.

OKM:n Visio 2030 -työssä ja hallitusohjelmassa on asetettu tavoite, että puolet 25–34 -vuotiaista suorittaa korkeakoulututkinnon vuoteen 2030 mennessä. Tällä hetkellä osuus on 41 prosenttia, mikä jättää Suomen OECD-maiden keskiarvon (44 %) alapuolelle, sijalle 27. kauas muiden Pohjoismaiden taakse.

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry, Finlands universitetsrektorers råd UNIFI rf
Pohjoinen Makasiinikatu 7 A 2, 00130 Helsinki
Puhelin 050 522 9421 (toiminnanjohtaja), 050 370 7560 (kehittämispäällikkö), 050 5858 565 (asiantuntija)
Sähköposti etunimi.sukunimi@unifi.fi
www.unifi.fi

Tutkintotavoitteiden kasvattamisen tavoite on kannatettava, mutta korkeakoulutuksen tarjoaminen yhä useammalle ja läpäisyn parantaminen eivät onnistu ilman pitkäjänteistä lisärahoitusta. *Vuoden 2020 talousarvioesitykseen kirjattu kertaluontoinen rahoituksen tasokorotus tai kustannustason nousuun vastaavat indeksikorotukset ovat erittäin tervetulleita, mutta eivät vielä mahdollista näistä tehtävistä selviytymistä. Niillä vasta paikataan menneiden vuosien leikkauksia.*

Yliopistojen kandipalautteen sekä maisteri- ja tohtoriuraseurantakyselyjen vuotta 2018 koskevan tuoreen tulosraportin perusteella kandidaatiksi valmistuneet vastaajat olivat pääosin tyytyväisiä opintoihinsa sekä tutkintoon, pitivät niitä kiinnostavina, opiskelivat suunnitelmallisesti ja heillä oli hyvät opiskelutaidot. Kuitenkin yliopistojen resurssien pienentyminen näkyi opiskelijoiden arjessa. Tämä on erittäin huolestuttava viesti. Viime vuosien leikkaukset näkyvät jo, ja tilanne muuttuu tästä vielä huonommaksi, mikäli yliopistot velvoitetaan lisäämään koulutuskapasiteettiaan OKM:n esittämässä mittakaavassa ilman lisäresursseja.

Pohjoismainen vertailu osoittaa, että suomalaisten yliopistojen tuottavuus ja tehokkuus ovat parantuneet vuosina 2011 – 2016. Tuottavuus on parantunut Suomessa lähes 2 % vuosittain (https://www.vtv.fi/app/uploads/2019/06/VTV-Tarkastusmuistio-Yliopistojen-tehokkuus-ja-tuottavuus-Pohjoismaissa.pdf). Tutkintotavoitteiden nostaminen ei ole mahdollista toimintaa tehostamalla tai tuottavuutta kasvattamalla vaan edellyttää pitkäjänteisen, vuoteen 2030 ulottuvan rahoitussuunnitelman. Vain riittävillä resursseilla varmistetaan, että koulutuksen ja tutkimuksen laatu ei laske opiskelijamäärien kasvaessa ja että kaikkia opiskelijoita pystytään tukemaan opinnoissaan. OKM:n esittämä tutkintotavoitteiden 40% nosto vuoteen 2030 mennessä vaatii vastaavasti merkittäviä lisäpanostuksia korkeimman opetuksen perustana olevaan tutkimukseen, ohjaus- ja opetusresursseihin sekä opetus- ja tutkimus-infrastruktuureihin.

Korkeakoulujen rahoituksen pitkäjänteinen parantaminen on nähtävä välttämättömänä investointina korkeaan työllisyyteen ja koko suomalaiseen hyvinvointiyhteiskuntaan.

Tieteellisen tutkimuksen rahoituksen nykytila

Suomen T&K-menot ovat vähentyneet reaalisesti 24 % vuosina 2011 – 2017. Julkinen T&K -rahoitus on vähentynyt vastaavasti reaalisesti 22 % vuosina 2012 – 2017. Tämä on erittäin huolestuttava kehityssuunta ja uhkaa pidemmällä aikavälillä pudottaa Suomen pois tieteen verkostoista. Siksi tavoite nostaa julkisen ja yksityisen sektorin T&K -toiminnan panokset 4 prosenttiin BKT:sta vuoteen 2030 mennessä, on pyrittävä saavuttamaan kaikin keinoin. Vain siten Suomi kykenee parantamaan kansainvälistä kilpailukykyään korkean lisäarvon tuotannossa ja houkuttelemaan investointeja.

Tutkimus- ja innovaatiorahoitus sen eri lähteineen ja rahoituksen kohdennuksineen tulee nähdä kokonaisuutena, joka on yhteinen investointi Suomen menestykseen. Vankka julkinen tuki kannustaa yksityisiä sijoittajia ja yrityksiä panostamaan tutkimukseen. Se antaa myös maailmalle signaalin, että uskomme Suomessa omaan tekemiseemme ja tahdomme olla mukana ratkaisemassa ilmastonmuutoksen kaltaisia globaaleja ongelmia. Huippuosaamisella Suomi pystyy kantamaan vastuun maapallosta.

Suomi tarvitsee laadukkaita ja vaikuttavia tutkimuksen ja osaamisen keskittymiä (Tieteen tila 2018), jotka houkuttelevat korkeatasoisia kansallisia ja kansainvälisiä osaajia sekä investointeja.

Vain kansainvälisesti merkittävät tutkimuksen ja osaamisen keskittymät voivat houkutella yrityksiä kohdistamaan T&K investointinsa Suomeen (vrt. TEM:n raportti Suomen kilpailukyvyn ja talouskasvun turvaaminen 2020-luvulla, http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161271). Em. keskittymille ominaista on tutkimuksen korkea taso, monitieteisyys, ilmiöpohjaisuus, profiloituminen, työnjako ja yhteistyö sekä vetovoimaiset infrastruktuurit. Unifi pitää tärkeänä, että julkisen tutkimusrahoituksen rahoitusratkaisuilla kannustetaan yliopistoja, ammattikorkeakouluja, tutkimuslaitoksia ja yrityksiä edistämään tällaisten runsaasti innovaatiopotentiaalia omaavien keskittymien luomista ja kehittymistä.

Avoin data on tulevaisuuden merkittävä raaka-aine, jonka avulla saadaan aikaan vaikuttavaa tiedettä, vahvistetaan Suomen asemaa houkuttelevana tutkimusmaana ja lisätään innovaatiopotentiaalia. Datan avaamisen lisäksi on tärkeää edistää avointa julkaisemista. Suomella on erinomaiset edellytykset viedä eteenpäin kansainvälistä avoimen tieteen kehitystä ja näyttää esimerkkiä toimivien käytäntöjen luomisessa. On myös tärkeää, että tutkittu tieto on avoimesti saatavilla kansalaisilla ja päätöksentekijöillä.

Unifi tähdentää määrätietoista ja pitkäjänteistä investoimista tutkimukseen ja koulutukseen ja pitää tärkeänä, että myös pääomittamishanke etenee. Pääomittaminen vahvistaa yliopistojen autonomiaa ja edellytyksiä parantaa tutkimuksen ja koulutuksen laatua valitsemiensa profiilien mukaisesti.

Pääomittaminen ei korvaa vakaata perusrahoitusta, mutta vahvistaa yliopistojen edellytyksiä omilla tutkimuksen vahvuusalueillaan päästä kansainväliseen kärkeen. Tätä kautta myös yliopistojen edellytykset saada kansainvälistä tutkimusrahoitusta paranisivat. *Ollakseen vaikuttavaa lisärahoituksen tulisi olla merkittävää, suuruudeltaan vähintään 1 miljardi euroa.* Pääomittamisen tulisi kohdella kaikkia maamme yliopistoja ja sitä kautta tutkimus- ja koulutusaloja tasapuolisesti.

Unifi pitää tärkeänä, että yliopistojen perusrahoitus ja Suomen Akatemian tutkijalähtöinen sitomaton tutkimusrahoitus on mahdollisimman pitkäjänteistä ja riittävällä tasolla.

Vakaa perusrahoitus antaa yliopistoille mahdollisuuden kehittää tutkimusprofiilejaan pitkäjänteisesti, ylläpitää tarvittavia tutkimuksen infrastruktuureja sekä tarjota tutkijoille mahdollisuuksia urakehitykseen ja liikkuvuuteen. Vakaa perusrahoitus tukee myös ulkomaisessa tutkimusrahoituskilpailussa menestymistä. Hyvin rahoitetut yliopistot houkuttelevat myös kansainvälisiä osaajia.

Unifi korostaa pitkäjänteisen tutkijalähtöisen tutkimuksen turvaamista, koska kaikkein merkittävimpien innovaatioiden voidaan osoittaa nousevan juuri siitä. Suomen Akatemian myöntövaltuuden pitäminen vähintään vuoden 2019 tasolla on välttämätöntä tästä syystä, mutta myös 4 prosentin BKT-tavoitteen kannalta. Unifi katsoo, että kotimaiseen kilpailtuun rahoitukseen ei ole tarvetta lisätä uusia rahoitusmuotoja.

Liite 1. Tilastotietoa korkeakoulusektorin tutkimustoiminnan menoista ja rahoituksesta (lähde: Tilastokeskus)

Korkeakoulusektorin tutkimustoiminnan menot (1000 euroa) muuttujina Tieteenala, Rahoituslähde ja Vuosi												
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
TIETEENALAT YHTEENSÄ	Yhteensä	1 164 645,0	1 180 646,0	1 282 807,5	1 424 830,7	1 431 841,0	1 474 641,5	1 438 096,2	1 489 533,5	1 480 451,9	1 489 769,8	1 567 156,1
	Budjettirahoitus	515 883,0	534 260,0	594 196,2	621 312,2	569 465,5	607 973,3	602 822,3	695 615,5	705 326,6	670 771,3	729 769,5
	Oma rahoitus	16 243,0	14 552,0	9 758,9	13 751,7	10 699,9	10 633,3	15 467,5	14 685,7	17 651,3	20 620,5	26 841,3
	Ulkopuolinen rahoitus yhteensä	632 519,0	631 834,0	678 852,3	789 766,8	851 675,7	856 034,9	819 806,4	779 232,3	757 474,0	798 378,0	810 545,3
	-Valtio yhteensä	380 485,0	383 586,0	402 151,6	481 337,1	520 880,8	529 710,9	512 249,3	483 295,2	477 099,6	477 770,5	481 317,9
	--Suomen akatemia	152 057,0	173 732,0	174 274,6	210 129,8	245 327,0	254 160,5	269 994,4	265 512,7	275 579,9	291 534,6	306 492,2
	--Muu opetusministeriö	42 083,0	35 744,0	43 220,5	54 359,0	45 706,5	40 797,4	23 663,4	22 228,8	24 141,2	13 623,4	12 655,8
	--TEKES	92 044,0	93 864,0	104 129,4	133 969,4	138 347,3	143 710,5	137 948,7	124 713,4	118 825,5	112 823,1	98 669,1
	--Muu työ- ja elinkeinoministeriö	.	6 857,0	11 719,9	12 107,7	20 800,2	40 247,1	42 211,5	31 196,6	17 386,9	25 248,3	31 657,3
	--Muu kauppa- ja teollisuusministeriö	5 573,0	.	.	.	.	.	.	.	.	.	..
	--Ulkoasiainministeriö	1 220,0	1 692,0	2 941,3	2 262,0	3 156,7	3 357,2	3 632,6	2 525,1	2 501,3	1 232,2	2 104,7
	--Oikeusministeriö	133,0	584,0	275,4	266,2	488,3	322,7	279,5	693,5	694,0	965,9	415,4
	--Sisäasiainministeriö	16 649,0	3 275,0	3 262,6	4 320,0	4 008,8	523,5	641,7	872,8	1 262,2	1 250,4	585,2
	--Puolustusministeriö	2 225,0	2 715,0	2 820,4	2 989,2	2 560,3	2 897,8	2 681,7	2 959,3	2 904,8	2 449,7	2 328,9
	--Valtiovarainministeriö	183,0	325,0	253,5	245,6	399,7	876,6	776,0	168,3	152,7	86,4	160,4
	--Maa- ja metsätalousministeriö	5 323,0	4 312,0	3 897,4	3 812,3	5 110,9	4 501,2	4 877,1	4 157,8	4 170,4	4 158,6	3 699,8
	--Liikenne- ja viestintäministeriö	560,0	1 273,0	1 570,8	1 697,0	1 415,9	979,1	874,9	1 088,6	1 011,6	1 299,7	829,6
	--Sosiaali- ja terveysministeriö	53 164,0	56 981,0	52 038,7	53 064,0	51 136,5	34 942,6	22 766,4	24 806,1	25 166,2	20 680,7	19 636,2
	--Työllistämisrahoitus	92,0	.	.	.	.	.	.	.	.	.	..
	--Muu työministeriö	5 986,0	.	.	.	.	.	.	.	.	.	..
	--Ympäristöministeriö	3 193,0	2 233,0	1 747,2	2 115,2	2 422,7	2 394,6	1 901,4	2 372,4	3 302,8	2 417,5	2 083,4
	-Kunnat	20 569,0	20 422,0	19 795,6	22 960,6	30 734,2	24 440,3	21 453,2	19 024,1	23 196,5	37 905,0	30 096,2
	-Muu julkinen rahoitus	15 660,0	14 736,0	16 779,0	27 820,0	31 374,1	29 808,4	13 335,5	12 080,3	13 449,2	15 508,6	13 170,6
	-Kotimaiset rahastot	28 821,0	40 711,0	42 930,3	43 663,1	51 447,5	53 999,3	56 328,9	57 568,9	60 908,2	59 815,3	67 784,2
	-Kotimaiset korkeakoulut	..	..	..	..	..	..	..	..	..	4 168,5	4 277,4
	-Kotimaiset yritykset	81 566,0	85 136,0	81 983,2	81 338,3	78 331,3	75 440,0	72 002,3	59 236,3	55 097,5	54 398,0	49 883,0
	-Ulkomaiset yritykset	11 741,0	16 434,0	17 738,8	19 065,3	17 414,1	17 260,0	17 879,7	18 363,6	18 932,1	21 343,4	24 387,3
	-EU-rahoitus	82 344,0	60 828,0	85 078,0	97 659,4	106 966,2	108 585,1	108 591,6	110 669,8	87 664,8	105 876,7	117 210,2
	-Kansainväliset järjestöt	.	.	.	226,2	659,5	6 368,0	534,1	498,8	305,9	374,9	279,5
	-Ulkomaiset rahastot	3 589,0	4 237,0	4 648,3	3 704,4	4 781,5	679,2	5 727,5	5 591,0	7 679,6	6 093,7	6 327,8
	-Muu ulkomainen rahoitus	7 744,0	5 745,0	7 747,6	11 992,5	9 086,6	9 743,9	11 704,3	12 904,2	13 140,3	15 123,2	15 811,2

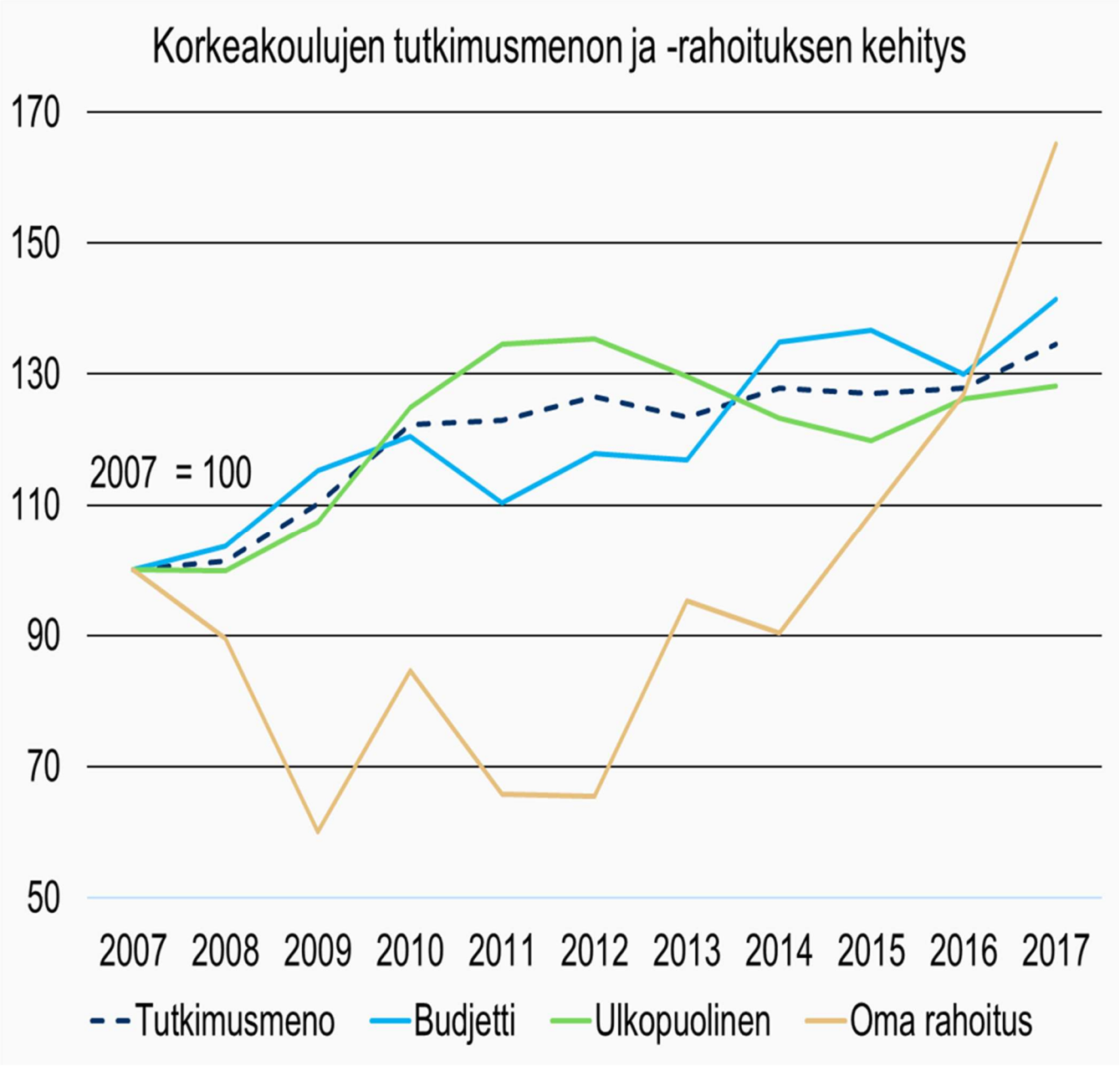
Korkeakoulujen tutkimusmenon ja -rahoituksen kehitys
170
150
130
110
90
70
50
2007 = 100
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
Tutkimusmeno
Budjetti
Ulkopuolinen
Oma rahoitus

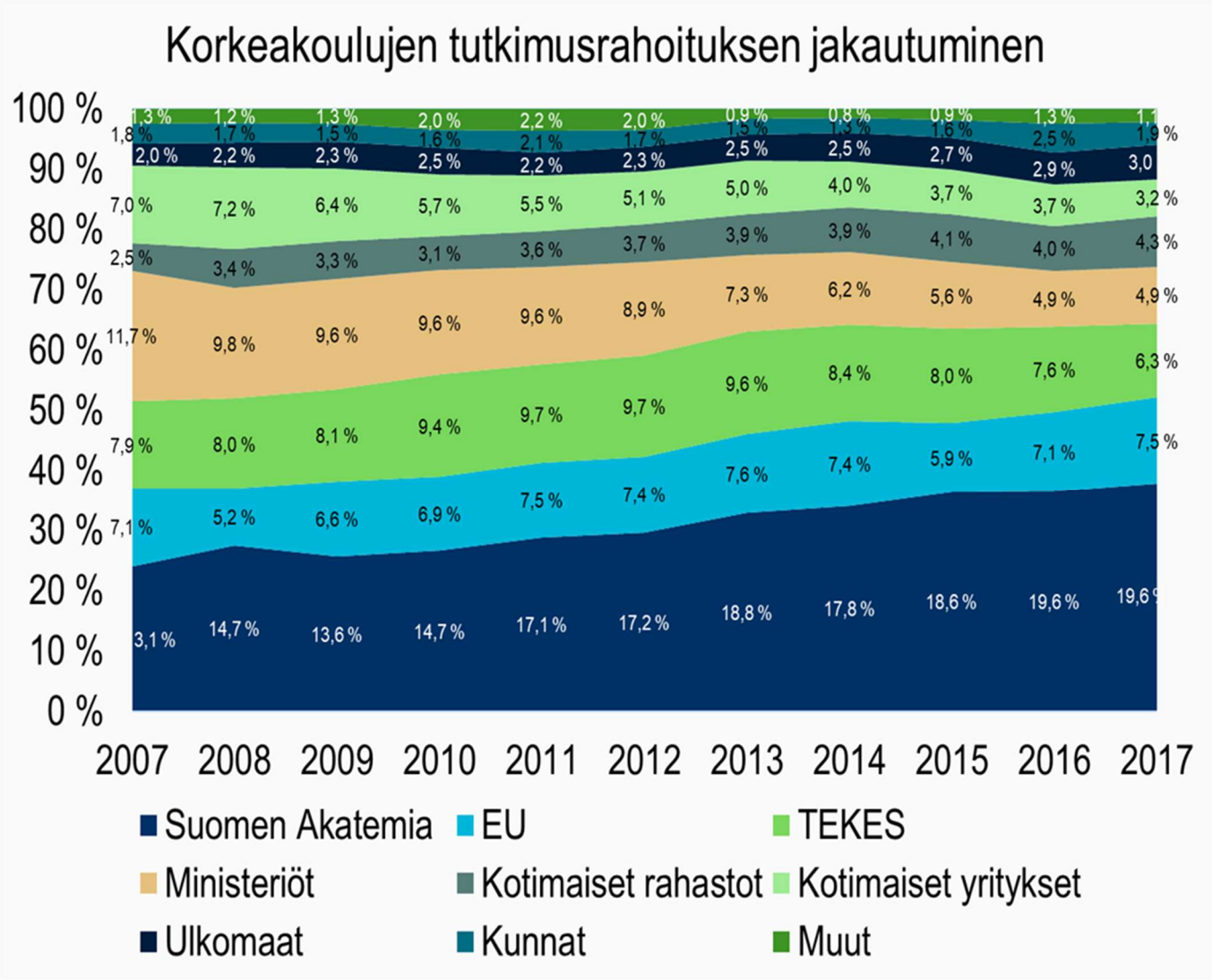
Korkeakoulujen tutkimusrahoituksen jakautuminen
100 %
90 %
80 %
70 %
60 %
50 %
40 %
30 %
20 %
10 %
0 %
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
Suomen Akatemia
EU
TEKES
Ministeriöt
Kotimaiset rahastot
Kotimaiset yritykset
Ulkomaat
Kunnat
Muut

Helsingissä 23. lokakuuta 2019

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry, Finlands universitetsrektorers råd UNIFI rf

Jukka Mönkkönen

Puheenjohtaja

Leena Wahlfors

Toiminnanjohtaja